

IAS 19:

Ytelser til ansatte

Formålet med artikkelen er å gi et overblikk over endringene som er gjort i IAS19. Hovedfokuset er langsiktige ytelser, men øvrige endringer som er gjort, kommenteres også.

Artikkelen er forfattet av:

Master i Regnskap og Revisjon
Truls Vad Fjeldberg
Senior Associate Deloitte, Audit and Advisory

Statsautorisert revisor
Espen Johansen
Partner Deloitte, Audit and Advisory

16. juni 2011 utga IASB (International Accounting Standards Board) en endret versjon av *IAS 19 – Ytelser til ansatte*. Bakgrunnen var, ifølge IASB (IAS19, BC3), at brukerne av standarden ikke forstod informasjonen som foretakene presenterte. Videre ble standarden kritisert av både brukere og regnskapsprodusentene, fordi regnskapsføringen ikke ga et fullstendig bilde av selskapers forpliktelse.

IAS 19 – fire kategorier av ytelser

IAS 19 fastsetter regnskapsføringen av og tilleggsinformasjonen om ytelser til ansatte. Standarden tar for seg fire kategorier av ytelser:

- Kortsiktige ytelser
- Pensjonsytelser
- Andre langsiktige ytelser
- Sluttvederlag

Standarden ble utgitt for første gang i 1998, og har etter dette blitt endret flere ganger før den endrede standarden ble publisert nå i 2011.

Utviklingen av IAS 19

Juli 2006 startet IASB arbeidet med å endre standarden med den hensikt å forbedre flere forhold ved regnskapsføringen av pensjonsytelser. Mars 2008 publiserte de et diskusjonsnotat («Views on amendments to IAS 19, Employee Benefits»).

Diskusjonsnotatet ble etterfulgt av et høringsutkast «Defined Benefit Plan (Pro-

posed amendments to IAS 19 Employee Benefits)» den 29. april 2010. IASB mottok i alt 227 høringsvar til forslaget.

I høringsrunden samt fra enkelte i styret i IASB ble det gitt uttrykk for at standarden i sin helhet burde vært endret, og at dette burde gjøres i samråd med FASB. IASB har imidlertid vurdert det dit hen at en slik revisjon ville tatt for lang tid og at det var forhold som trengte å bli tatt opp så raskt som mulig. Prosjektet ble derfor gitt et begrenset omfang.

Endringer i IAS 19R¹

Vesentligste endringer i IAS 19 (IAS 19 BC 10):

- Balansføring av ikke-innregnede aktuariemessige gevinster eller tap
  - Regnskapsføring av aktuariemessige endringer i pensjonsforpliktelsen
  - Resultatføring av all tidligere pensjonsopptjening
- Nettorente på netto pensjonsforpliktelse (eiendel) i en ytelsesplan
- Presentasjon av kostnader ved en ytelsesplan
- Mer omfattende noteopplysninger

Balansføring av ikke-innregnede aktuariemessige gevinster eller tap Regnskapsføring av aktuariemessige endringer i pensjonsforpliktelsen (eiendelen).

Endringer i de aktuariemessige forutsetningene slik som diskonteringsrente, dødsrate, forventet sluttlønn med mer medfører endringer i pensjonsforpliktelsen. Denne endringen har det etter gjeldende standard vært adgang til å regnskapsføre på flere måter (IAS19 BC 66):

- Umiddelbar resultatføring
- Utsatt regnskapsføring i samsvar med korridorløsningen
- Regnskapsføring som Andre inntekter og kostnader (Other Comprehensive Income (OCI))²

Valgfriheten har ifølge IASB (IAS19 BC3) redusert sammenlignbarheten mellom selskap og (regnskaps)perioder. Spesielt adgangen til å benytte seg av korridorløsningen har blitt kritisert av brukerne av regnskapene.

Adgangen til bruk av korridorløsningen er nå bortfalt og aktuariemessige gevinster og tap må føres direkte i OCI når disse oppstår. Aktuariemessige gevinster og tap oppstår som følge av endring av estimater. Estimaten avhenger av både markedsforhold og selskapsespesifikke forhold, og virkningen på netto pensjonsforpliktelse (eiendel) kan derfor endres fra år til år. Hovedsakelig for å redusere volatiliteten i resultatet, har man i IAS 19 gitt en viss anledning til å utsette regnskapsføringen gjennom en korridorløsning.³

Bortfallet av korridorløsningen vil i en overgangsfase påvirke selskapene som har benyttet seg av løsningen. Ved førstegangs-anvendelsen av IAS 19R vil alle kumulative ikke-innregnede aktuariemessige tap eller gevinster ved starten av den tidligste sammenlignbare perioden føres direkte mot egenkapital. Som følge av turbulens og nedgang i de finansielle markedene de senere år, reduserte diskonteringsfaktorer og endrede dødelighetsrater, har de fleste selskapene hatt ikke-innregnede aktuariemessige tap. Disse selskapene kan få store reduksjoner i egenkapitalen, noe som igjen kan få betydning for lånebetingelser og mulighetene for ekstern finansiering av selskapene. I Norge har SAS nylig vært i søkelyset grunnet selskapets store andel ikke-innregnede pensjonsforpliktelser (DN 18.8.2011).

Under IAS 19R skal alle aktuariemessige gevinster eller tap tas mot OCI. Som et resultat av dette, vil ikke endringer i pen-

1 Vi har valgt å benytte IAS 19R om den endrede standarden for å skille den fra foregående versjon.

2 Vi vil videre benytte begrepet OCI på Andre inntekter og kostnader.

3 I korridorløsningen har estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger blitt amortisert over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene (korridor).

sjonsforpliktelsen som følger av endringer av estimater vises i resultatet slik tilfellet var tidligere. OCI vil kunne variere mer mellom perioder, enn det som var tilfellet tidligere da man hadde adgang til å amortisere endringene over tid. I henhold til IASB (IASB, Amendments to IAS 19 – Project Summary, 2011) vil den nye rapporteringen gi bedre sammenlignbarhet mellom selskaper og økt forståelse av det som blir rapportert. Regnskapet skal nå reflektere foretakets estimerte pensjonsforpliktelse uten forskyvninger i tid og uten ikke-innregnede balansestørrelser.

Eksempel – Førstegangsanvendelse av IAS 19R

Under IAS 19 benyttet selskapet seg av korridorløsningen og rapporterte en egenkapital på 600 og en netto pensjonsforpliktelse på 400, som er beregnet på bakgrunn av ufonderte pensjonsforpliktelser på 700 og ikke-balanseførte aktuarmessige tap på 300. Ved førstegangsanvendelse av IAS 19R vil de ikke-balanseførte aktuarmessige tapene føres mot opptjent egenkapital. Netto pensjonsforpliktelse øker med 300 til 700 og selskapets egenkapital reduseres tilsvarende fra 600 til 300.

Balanse (Tall i rødt følger IAS 19 R)					
Eiendeler		Gjeld			
Totale eiendeler	1000	1000	Egenkapital	600	300
			Netto pensjonsforpliktelse	400	700
			Ufondert forpliktelse		700
			Uinnregnede actuarielle tap		-300
Totalt	1000	1000	Egenkapital	1000	1000

Resultatføring av all tidligere pensjonsopptjening

Virkningen av planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, innregnes i resultatregnskapet umiddelbart. Planendringer med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse, fordeles lineært over tiden frem til ytelsen ikke lenger er betinget av fremtidig ansettelse.

Under IAS 19R skal all tidligere pensjonsopptjening regnskapsføres umiddelbart når det gjennomføres en planendring. Etter IAS 19 ble det skilt mellom effekter av planendring med tilbakevirkende kraft («vested») og planendring med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse («unvested»). Virkningen av planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, ble innregnet i resultatet umiddelbart. Planendringer med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse, ble fordelt lineært over tiden frem til ytelsen ikke lenger er betinget av fremtidig ansettelse. Dette har resultert i en ikke-balanseført post som har blitt amortisert i resultatet over resterende opptjeningsperiode. Denne posten vil nå bortfalle.

Oppsummering

Oppsummert vil IAS 19R fjerne adgangen til å utsette regnskapsføringen av aktuarmessige tap og gevinster. Dette medfører at forpliktelsen eller eiendelen som presenteres i balansen, vil være lik forpliktelsen eller eiendelen som fremkommer av aktuarberegningen. I tillegg vil OCI og egenkapitalen bli mer volatil ettersom estimatendringene føres direkte mot OCI. I resultatet vil planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, innregnes umiddelbart og kunne gi store effekter i enkelte perioder.

Introduksjon av nettorente på netto pensjonseiendel eller forpliktelse

IASB har i IAS 19R etablert en ny rente for måling av netto forpliktelse eller eiendel. Formålet med den nye renten er å vise den kostnaden eller inntekten som oppstår som følge av tidsverdien av nettoforpliktelsen (eiendel). Renten beregnes ved å multiplisere markedsrenten på foretaksobligasjoner av høy kvalitet (eventuelt statsobligasjoner der det ikke er et tilstrekkelig likvid marked for foretaksobligasjoner) med nettoforpliktelse (eiendel) i begynnelsen av perioden, justert for endringer i perioden som følger av innbetalte tilskudd eller utbetalte ytelser.

IAS 19 hadde to ulike avkastningselementer som inngikk i resultatet; rentekostnaden på pensjonsforpliktelsen og forventet avkastning på pensjonseiendelene. Rentekostnaden på pensjonsforpliktelsen var den samme rentesatsen som for nettorente. Forventet avkastning etter IAS 19 var basert på den forventede gjennomsnittlige avkastningen på investeringene over forpliktelsens levetid. Forventet avkastning vil generelt være høyere enn

diskonteringsrenten. Endringen medfører at foretak vil få resultatført lavere avkastning på sine pensjonsmidler enn tidligere, noe som vil medføre en høyere pensjonskostnad.

Begrunnelsen for valgt løsning er ifølge IASB todelt (IASB, Amendments to IAS 19 – Project Summary, 2011). For det første vil enheten nå alltid få en kostnad ved netto forpliktelse og en inntekt ved netto eiendel. Dette var ikke tilfellet tidligere da man kunne få en netto avkastning selv om man hadde en netto forpliktelse. Dette kunne oppstå når absolutt forventet avkastning var tilstrekkelig stor til at den oversteg rentekostnaden. Dette kunne være aktuelt i Norge hvor en lav diskonteringsrente i forhold til forventet avkastning kan medføre inntekt på en netto forpliktelse. For det andre vil en etter IAS 19R vise fordelene og ulempene ved å ta risiko i OCI. Etter IAS 19 kunne man vise fordelene ved å ta risiko i resultatet, fordi høy forventet avkastning (høy risiko) ble presentert som inntekt uavhengig av den reelle avkastningen i perioden. Ulempene ved å ta risiko ble derimot tatt over OCI og hadde ingen innvirkning på resultatet.

Bruken av statsobligasjonsrente som diskonteringsrente har vært kritisert fra flere hold i Norge. En lav diskonteringsrente medfører større forpliktelser enn ved en høy diskonteringsrente. IASB foreslo i et høringsutkast i 2009 «Discount Rate for Employee Benefits» (IAS19 BC 138) å fjerne kravet om å bruke statsobligasjonsrente der det ikke er et tilstrekkelig likvid marked for foretaksobligasjoner. Imidlertid viste det seg i høringsrunden at dette ville medføre kompliserte problemstillinger som IASB ikke hadde hensyntatt ved utarbeidelsen av forslaget. Problemstillingen rundt diskonteringsrente vil derfor først bli tatt opp ved en full revisjon av standarden (IAS19 BC 13)

Eksempel – Nettorente

I eksempelet på neste side er diskonteringsrenten lavere enn forventet avkastning. Som følge av dette vil nettorenten på pensjonsforpliktelsen etter IAS 19R på 20 bli større enn resultatført finansieringskostnad etter IAS 19 på 10. Den totale pensjonskostnaden i resultatregnskapet vil etter IAS 19R derfor bli 10 høyere enn etter IAS 19.

Oppsummering

Oppsummert vil foretakene presentere høyere pensjonskostnad enn tidligere i

Diskonteringsrente	4 %	Pensjonsforpliktelse	1500
Forventet avkastning	5 %	Virkelig verdi av pensjonsmidler*	-1000
Faktisk avkastning	5 %	Netto pensjonsforpliktelse	500
IAS 19			
Rentekostnad	60	Rentekostnad	60
Forventet avkastning	-50	Renteinntekt	-40
Resultatført finansieringskostnad	10	Nettorente på netto pensjonsforpliktelse	20
IAS 19R			
Forventet avkastning	50	Renteinntekt	40
Reell avkastning	-50	Reell avkastning	-50
Aktuarmessig endring på pensjonsmidlene	0		-10

*Forutsetter at enheten ikke benytter korridorløsningen

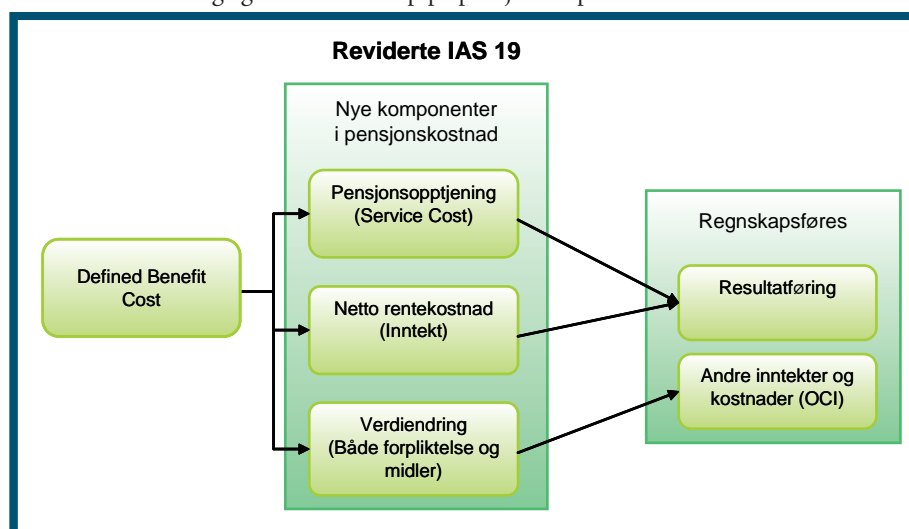
resultatet grunnet lavere resultatført avkastning på pensjonsmidlene enn tidligere. Videre vil dette kunne medføre at foretak med god eller dårlig forvaltning av pensjonsmidlene ikke vil vise faktisk avkastning i resultatet og på denne måten ikke kunne differensiere seg fra de øvrige selskapene med normal avkastning (IAS 19 DO12).

Endring i presentasjonen av kostnader ved ytelsesplan (Defined benefit Cost)

Etter IAS 19 var den resultatførte pensjonskostnaden sammensatt av ulike komponenter slik som årets pensjonsopptjening, rentekostnad, forventet avkastning på pensjonsmidler i tillegg til (avhengig av selskapets regnskapspolicy) resultatføringen av aktuarmessige gevinster eller tap. IAS 19 hadde liten veiledning om presentasjonen av de resultatførte postene og ulike tilnæringer ble benyttet. IAS 19R gir klarere regulering på de nevnte områdene og har i tillegg introdusert et nytt begrep «defined benefit cost». Posten omfatter alle kostnader (inntekter) i rapporteringsperioden som medfører økning i netto pensjonsforpliktelse (eiendel), ekskludert uttak eller innskudd i pensjonsordningen.

Som vist i diagrammet under, er kostnaden ved ytelsesplanen delt opp i følgende komponenter:

- Pensjonsopptjening (Service Cost), som innebefatter:
  - Årets pensjonsopptjening
  - Tidligere pensjonsopptjening
  - Gevinst eller tap på avkorting eller oppgjør av ordning
- Netto rentekostnad på netto pensjonsforpliktelse
- Verdiendring⁴ av netto pensjonsforpliktelse (eiendel), som innebefatter:
  - Aktuarmessige gevinster eller tap på pensjonsforpliktelsen

⁴ Verdiendring («Remeasurements») – Andre endringer i verdien av netto pensjonsforpliktelse, slik som endringer i estimater på pensjonsforpliktelsen og andre endringer i pensjonseiendelene.

- Avkastning på pensjonsmidler med fradrag for beregnet nettorente på pensjonseiendelene
- Virkningen av eiendelstaket⁵, med fradrag for beregnet nettorente på pensjonseiendelene

Under IAS 19 kunne aktuarmessige gevinster og tap og endringer i effekten av eiendelstaket bli resultatført. Under IAS 19R må elementene regnskapsføres i OCI i tillegg til forskjellen mellom diskonteringsrenten (statsobligasjonsrente i Norge) og faktisk avkastning på pensjonsmidler. Resultatet vil derfor kun innbefatte pensjonsopptjening og nettorente.

Noteopplysninger

Ifølge IAS 19R skal foretak fremlegge informasjon som:

- Forklarer og beskriver risiko ved foretakets ytelsesplan.
- Identifiserer og forklarer størrelser i regnskapene som oppstår som følge av ytelsesplanen; og
- Forklarer hvordan ytelsesplanen kan påvirke størrelsene, tidspunktet og usikkerheten i foretakets fremtidige kontantstrøm.

Informasjonskravene er mer omfattende enn det som følger av IAS 19 og vil gi brukerne bedre innsikt i selskapets pensjonssituasjon. Eksempler på notekrav:

- Sensitivitetsanalyser på aktuarmessige forutsetninger.
- Beskrivelse av risiko som anses som viktig eller uvanlig (for eksempel sammensetningen av investeringer).
- En beskrivelse av ytelsesplanen og hvilket regelverk ordningen er underlagt.

De økte informasjonskravene skal bidra til å gi brukerne mer transparent og bedre informasjon om selskapets pensjonsforpliktelse. For foretakene vil de økte informasjonskravene sannsynligvis føre til økt kostnad, da endringene krever merarbeid i innhenting og utarbeidelse av noteopplysningene.

I høringsforslaget til IASB ble det foreslått ytterligere krav til informasjon. Kravene ble generelt godt mottatt, men ble også gjenstand for kritikk fra enkelte (IASB, Amendments to IAS 19 Employee Benefits – Project Summary and Feedback Statement, 2011). Kritikerne mente at notene ble for deskriptive og at de av den grunn ville bli vanskelige å utarbeide. I tillegg mente mange at ytterligere krav ville gi for

⁵ Øvre tak for innregning av pensjonseiendel.

omfattende informasjon, og at brukerne av regnskapet ville ha vanskeligheter med å skille viktig informasjon fra mindre viktig informasjon. På bakgrunn av denne kritikken ble enkelte av notekravene som var foreslått i høringsutkastet tatt bort i IAS 19R.

Øvrige større endringer

Klassifisering av ytelser til ansatte

IASB har endret formuleringen av hva som anses som en kortsiktig yttelse til ansatte. Den nye definisjonen «Expected to be settled wholly before twelve months after the end of the annual reporting period» erstatter dagens definisjon «... due to be settled». Endringen vil kunne innebære at ytelser som nå blir klassifisert som kortsiktige, etter den nye definisjonen faller innenfor kategorien langsiktige og dermed må være gjenstand for aktuarberegninger.

Regnskapsføring av sluttvederlag

Det er ingen fundamentale endringer i definisjonen av sluttvederlaget, men det er gitt ytterligere veiledning for å kunne skille mellom ytelser som er betalbare som følge

av avslutning av ett arbeidsforhold og ytelser som betales som vederlag for arbeidsinnsats.

Videre tar IAS 19R for seg en rekke mindre forhold, blant annet behandling av skatt og administrasjonskostnader og bruken av dødelighetsrater,

Overgangsperiode og implementering

Standarden kommer til anvendelse fra regnskapsåret som starter 1. januar 2013, tidligere anvendelse vil være tillatt forutsatt godkjenning fra EU. Standarden vil få en tilbakevirkende anvendelse, jf. IAS 8.⁶ Endringer i verdier av netto forpliktelse eller eiendel føres mot egenkapital. Det er imidlertid gitt unntak for å justere verdier der pensjonskostnader inngår, eksempelvis i varekostnader eller bygg og anlegg. Selskapene trenger heller ikke å presentere sammenlignbar informasjon for sensitivitetsanalyser (IAS 19 pkt. 145) før regn-

⁶ Tilbakevirkende anvendelse – anvendelse av nye regnskapsprinsipper på transaksjoner og andre hendelser og forhold som om disse prinsippene alltid hadde vært anvendt.

skapsåret fra og med regnskapsåret som starter 1. januar 2014.

Oppsummering

Oppsummert vil endringen av standarden kunne få store konsekvenser for selskaper som rapporterer etter IFRS og som har ytelsesplaner. Særlig vil man kunne se endringer i overgangen for selskap som har benyttet seg av korridorløsningen og som i tillegg har store ytelsesplaner med underdekning. Som følge av nettorente-metoden kan foretak få økte pensjonskostnader i resultatet, som følge av at avkastningen på pensjonseiendeler vil bli resultatført lavere enn tidligere.

Kilder

Deloitte – IFRS Global Office. (2011). *IASB amends accounting for post-employment benefits*. London: Deloitte.

IASB. (2011). *Amendments to IAS 19 Employee Benefits – Project Summary and Feedback Statement*. IASB.

IASB. (2011). *At a Glance-IAS 19 Employee benefits*.

IASB. (2011). *IAS Employee Benefits*. London, United Kingdom: the International Accounting Standards Board.

Phil Barden, M. H. (2011). *iGAAP 2011 – IFRS reporting in the UK*. Surrey: Deloitte LLP.

Har du planer om å starte regnskapsbyrå?

Nye utfordringer for revisjonsbransjen

Forslaget om oppheving av revisjonsplikten har ført til at en del revisorer også ønsker å ta ut autorisasjon som regnskapsfører. Dette gir mulighet for å tilby regnskaps tjenester til kunder som evt. velger bort revisjon fom. 2011.

Hvilke løsninger bør revisor velge?

I Duett Økonomisystem har vi i over 20 år levert smarte løsninger for regnskapsbransjen. Duett har elegante selvbetjeningsløsninger for en fleksibel arbeidsdeling mellom kunde og regnskapsfører. Mengden manuelt arbeid for regnskapsfører blir redusert til et minimum, og kunden blir også mer fornøyd.

Duett - for både revisjons- og regnskapsvirksomhet

I tillegg til bransjeløsningen for regnskapsførere, inneholder Duett også en spesialløsning for revisorer. Fokuset her er effektiv timefangst, timebudsjettering og fakturering i en helintegrert økonomiløsning. Slik kan samme programvare løse behovet for alle deres ansatte/selskaper, uansett om de driver med revisjon eller regnskapsføring. En felles løsning er kostnadseffektiv.

Daldata As - din totalleverandør

I tillegg til Duett Økonomisystem leverer vi markedsledende løsninger for lønn, reiseregninger, oppslagsverk og hjemmesider. Vi tilbyr IT-drift av alle dine programmer, slik at du kan jobbe på kontoret, fra hjemmekontor eller ute hos klientene med sikker og stabil pålogging.

Med Daldata som samarbeidspartner reduserer du antall leverandører og kontaktpunkter vesentlig.

Vi tar ansvar for din totale IT-løsning slik at du kan konsentrere deg om din kjernevirksomhet.

Ønsker du mer informasjon?

Kontakt oss på tlf. 62 48 26 00, E-post daldata@daldata.no eller se www.daldata.no for mer informasjon om hva vi kan tilby deg.

Daldata leverer smarte IKT-produkter og tjenester som er gull verdt for kundene. Vi er en solid samarbeidspartner med høy kunnskap og lang erfaring. Bli en vinner sammen med oss - velg løsninger og kompetanse fra Daldata!

